

א.ד.

291

פרוטוקול מס. 48/א

מישיבת ועדת הכספים

התקיימה ביום ג', ד' בשבת, תשמ"ז - 17.1.1956 בשעה 9.00

נ ו כ ח י ם

- חברי הוועדה: היו"ר י. גורי
- י. אפרתי
- י. בדר
- ש. דיין
- נ. לויין
- ז. סוזאייב
- י. ספיר
- י. פרדר
- מ. קלמר
- ח. רובין

מוזמנים:

- מר עילם - המנהל הכללי של משרד העבודה.
- מר חנא - מנהל אגף השיכון במשרד העבודה.
- ד"ר קימרון - ממעט משרד המשפטים
- מר קמחי - ממעט משרד האוצר (הנהלת המכס).

סדר-היום:

המשך הדיון בבעיות השיכון;
צו בדבר שינויים בתעריף המכס על חומי כותנה.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גורי:

ז. סוזאייב:

בעת ישיבת ועדת הכספים שדנה בעניני בטחון הצגתי למנהל הכללי של משרד הבטחון שאלה בדבר השמועות המתהלכות בארץ כאילו הענינים בשטח המכירות של מלאי ורכב הטייכים למשרד זה אינם כשורה, וכי נשמעות טענות כאילו קיימות הפליות וגישה בלתי משקית בשטח זה, על כן ענה לי מנהל המשרד, שדרושים לו פרטים לשם מתן תשובה. הפרסומים האחרונים מעידים שהענין הוא רציני, ולדעתי חייבת ועדת הכספים להתענין בשאלה, לא כל-כך כדי לבדוק מקרה מסוים זה או אחר אלא כדי למנוע בעד הישנותם של מקרים כאלה בעתיד.

אני מעורר את השאלה ומבקש את יו"ר הוועדה למפל בה כדי שוועדת הכספים תקבל תמונה יותר ברורה על מצב הענינים בשטח זה במשרד הבטחון.

היו"ר י. גורי:

ראוני להזכיר לאותם חברי הוועדה שהיו בכנסת השניה, שטיפלנו בענין זה בקשר לאחד מהדו"חות של מבקר המדינה בו הוצבע על ליקויים מסויימים בשטח זה. לאחר מכן היו דיונים נוספים בין מבקר המדינה ומשרד הבטחון ונאמר שהליקויים תוקנו והובטחה שיטה העשויה לסלק את הליקויים שהיו קיימים.

אשר לשאלה שעורר חבר-הכנסת סוזאייב -
אני יכול לשאול את מבקר המדינה אם הסדרית שהותקנו בשעתו בין המבקר
ומשרד הבחון שרירות וקיימים. לאחר מכן יתכן שיהיה צורך בדיון נוסף.

י. בדר:
אני טבור שהענין טעון הסבר ישיר, ואני
מציע להזמין את מבקר המדינה.

היו"ר י. גורי:
אני יכול לפנות למבקר, ואת החומר אביא
לידיעת הוועדה. באם יתברר שיש צורך להזמין
את מבקר המדינה - נעשה זאת.

המשך הדיון בבעיות השיכון .

ז. סוזאייב:
האם יש ברשות משרד העבודה מספרים לטוֹף
שנת 1955 מהו הסכום ששולם על-ידי האוצר
על-חשבון אגף השיכון? רצוני להשוות זאת עם המספרים המופיעים בדו"ח
הכספי של האוצר לשנת החדשים של שנת הכספים הנוכחית, שם מופיע סכום של
32 מיליון ל"י.

לאחר ההסברים שלכם מסתבר שבתקציב הנוסף
יש רק סכום של 18,600,000 ל"י, לאחר כל הניכויים שהצבעתם עליהם, זוהי
סמיה מהתקציב הרגיל, ולא רק סמיה מהתכנית התלת-שנתית כי זוהי תוספת
ממשיח לתקציב, אני מבקש איפוא לדעת כמה שילמחת עד היום, ולמעשה השאלה
היא יותר רחבה: מהו היקף העבודה שביצעתם עד היום, שאתם מבצעים או
התחייבתם לבצע? מהו היקף ההתחייבויות של אגף השיכון עד היום על עבודות
שכבר נסתיימו ואלה שנמצאות בשלב ביצוע על-סמך חוזים, הסכמים או הוראות
שלכם?

כן אני מבקש לדעת מהו היקף החשבונות
שכבר העברתם לאוצר, אולם מאיזו סיבה שהיא החשבונות טרח נבדקו, או אולי
כן נבדקו אבל סכומיהם מרם שולמו, ומהי ההוצאה הממשית הקופתית של החשב
הכללי עד היום? רק לאחר קבלת מספרים אלה אפשר יהיה לראות את התמונה
בשלימותה, ורק אז אוכל להביע עמתי.

באותו דו"ח כספי של האוצר מופיע סכום
גדול מאד, ובספממך הוא היה קרוב ל- 25 מיליון ל"י. אני מבקש לדעת
מהו מצב החשבון כיום. אני חייב לציין שלא הבנתי כראוי את הדברים
שנאמרו לאחרונה בקשר לתכנית התלת-שנתית. אם היתה התקפה על אגף השיכון,
והתקפה קשה גם בכנסת וגם כאן, הרי היא לא באה בגלל הגישה השלילית לפעולות
האגף; הביקורת העיקרית - עם כל הקביעה ששיכון אינו יצרני ואינו
פרודוקטיבי - היתה מופנית על כך שאין בידי ועדת הכספים תמונה אמיתית
ושלמה על הנעשה, ועל כי אינכם נותנים את המסגרת הכוללת של פעולותיכם,
ורק לאחר שהעבודות בוצעו מתברר לפתע שהעמידו אותנו בפני עובדה
מוגמרת והסכומים שהוצאו היו הרבה יותר גדולים. אנו ביקשנו שתנימו על
השולחן את התמונה בשלימותה.

אשר לתכנית התלת-שנתית - נשאר סכום
של 57,480,000 ל"י שאינו מופיע עדיין בתקציב. אם חשיבו על שאלותי
הבאות מתברר תמונה אמיתית על גורל סכום זה. אני מבקש לדעת מהו השיכון
שכבר בוצע על-חשבון אותם 57 מיליון ל"י, מה שולם ועל מה התחייבתם
ומה נשאר לעשות בשנה הבאה? אילה עבודות יש למסור על-חשבון סכום זה
בשנה הבאה? כי לגבי התקציב לא קובע כמה כסף משלח האוצר במובן קופתי;
קובע היקף העבודות שמוסרים.

תכנית תלת-שנתית הובאה לא רק מפני שאי-
אפשר לבצע את התכנית בשנה אחת; העבודות חולקו גם כדי שישלמו עבורן
במשך שלוש שנים, כדי שהיקף הבניה בכל שנה לא יעלה על מכסה מסוימת, וכי
בכל שנה יועסק מספר מסויים של פועלים בבניה.

השאלה אינה רק תקציבית אלא היא נוגעת
להיקף העבודות שמבצע אגף השיכון. יכול להיות שכל העבודות בגדרי
57 מיליון ל"י אלה כבר בוצעו, אלא שאגף השיכון עשה טידור עם מבצעי
העבודות על דחיית החשלומים וחלוקתם למספר שנים. במקרה כזה הוא יכול

אד.

למען שבמובן תקציבי הוא הסדר, אולם גם חשובה זו אינה פותרת את השאלה. אגף השיכון מתכוון לכמה דברים: לספק שיכון וגם לבצע עבודות, אולם המדינה תעמוד בפני השאלה מה יעשה אגף זה בשנה הקרובה, כי הרי בעיות תעסוקה, תעשייה וכדומה קשורות בכך. השאלה הכספית עדיין אינה פותרת את השאלה, כי מסתבר שמבצעים עבודות בסכום הגדול פי שניים או שלשה מזה שנקבע עבור עבודות אלה לשנה מסויימת, אלא שדוחים את התשלומים. השאלה נוגעת איפוא להיקף העבודות ולא לדחיית התשלום.

בקשר למפעל החטכון לבניה הושמעה הצעה בקשר להקדמת הבניה. מהו הקשר בין תכנית זו לתכנית הרגילה? (מר עילם: אין קשר.) מתי הייתם צריכים להתחיל בבניה למי שימה זו? מה תהינה התוצאות באם תוקדם הבניה? כמה חסכו עד כה, ואני מתכוון לחטכון אמיתי כי יש גם חטכון הנעזר על-ידי צורות שונות של אשראי?

אשר לצורת הבניה - הרי אתם מבצעים חלק גדול מהעבודות בעצמכם בתור קבלנים. מהו החלק שאתם מבצעים ברז'י שלכם? האם מוצדק הדבר שהיקף כזה של עבודות יהוצע על-חשבונכם ברז'י עצמי?

מר טנא:
אגף השיכון אינו/אף בניה בית אחד אלא באמצעות קבלנים.

י. הפיר:
כמה הערות לא למספרים אלא לעקרונות אחדים המזדקרים מהחמונה שקיבלנו. אני יכול רק להאשים את עצמי על שלא נתנו את העתנו על כך, שהתכנית התלת-שנתית נשתרבה לחקציב מבלי שקיבלה התלטה מיוחדת של הכנסת, שתתן לה במידה ידועה תוקף חוקי.

לפי החוק התקציב הוא שנתי, ומהי כוונת התקציב בכלל? הכנסת מאשרת לגוף האכסוקטיבי מסגרת מפורטת לפיה הוא יכול לפעול עם מידה מסויימת של גמישות בתחומיהם הצריכה של יעופי משנה וכדומה, התקציב הוא שנתי ואינו רב-שנתי, ואם הכנסת מאשרת התחייבויות ללמעלה משנה - היא צריכה לדעת בשעת מעשה מה היא עושה על-מנת שהיא תביא בחשבון בכל תקציב את המושג הזה שיש עליו התחייבות. פה נשתרבה התכנית לתוך התקציב לא כהחלטה נפרדת אלא כמראה מקום בשביל הסכום שהועבר בתקציב. משרד העבודה או הממשלה רואים לעצמה אפשרות לפעול בתחומי הסכום הכולל של התכנית התלת-שנתית כאילו היה זה תקציב אחד כולל, שחלקו נכלל בתקציב זה וחלקים אחרים ממנו צריכים להיכלל במקום או במאוחר. אני חושב שזוהי שימה פסולה.

ויש גם צד שני למטבע - כתוצאה מכך עברנו באופן ישיר על סכומי התקציב, וכאשר נשאלו שאלות ניתן הסבר כי הסכום אינו עולה על זה שנועד לתכנית התלת-שנתית, בעוד שעובדה היא שבאותה שנה הוציאו יותר כסף. שוב - הסדר פסול בתכלית. הוא נוגע להרבה עניינים, אולם פה הוא בולט ביותר. כאשר נדונה השאלה בנוכחות שר האוצר הוא טען, שלא רק בעבר נהגו כך אלא יש בטחון שגם בעתיד יוציאו יותר, לא תוך תקופת שנה אלא בכלל. זהו אחד הדברים המסוכנים ביותר, ואני מעיר על כך לא לשם ביקורת אלא כהצעה שהדבר לא יישנה.

אשר לשיטה - לגבי העבר אני מתקשה למען, אבל לגבי העתיד השאלה היסודית היא: כמה חייבת הממשלה או הסוכנות בשטח השיכון ומה אינן חייבות ומאשרות לגורמים אחרים. המספרים שהובאו לנו מראים באיזו מידה התחייבויות שקיבלה על עצמה הממשלה בשטח השיכון, לא של עולים ולא בהתיישבות, גרמו לכך שהיה צורך להאיט את קצב השיכון לעולים ובהתיישבות או להגיע לכלל עבירות כאלו על התקציב שהן מסוכנות.

אני מעמיד את השאלה היסודית: מה צריך להיות תפקידה של הממשלה בשטח השיכון? - ואני מוכן להגדירו. לדעתי יש להוציא מכלל תפקיד זה כל שיכון שאינו של עולים או בהתיישבות חקלאית.

והדבר האחרון - מסירת עבודות השיכון. מהו הנוהג בשטח זה, איך נעשים המכרזים ומי מחליט על כך? האם אפשר לקבל תמונה ברורה למי נמסרו העבודות השונות, כי בעבר נמסר הדיון על שיטת מסירת העבודה על-ידי משרד העבודה והוברר שיש כמה ליקויים בנדון.

י. פורדר:

אתחיל משתי הערות: האחת - על שאלת
התקציב, והשניה - על עבודות השיכון.

אשר לתקציב - אני נגד ההצעה שהשמיע
חבר-הכנסת בהיר בישיבה האחרונה, ואטביר את עמדותי. נכון הדבר שתקציב
השיכון היה מעורפל במקצת, ועכשיו בא חבר-הכנסת בהיר לעודד את משרד
העבודה להמשיך בדרך זו. זהו חוסר רצון לקבל אחריות פרלמנטרית, או
שנגיע לכלל מטקנה שיש להגדיל את התקציב. עלינו להחליט על כך, וצודקים
חברי הוועדה שמענו כי השיטה של העברה על התקציב אינה שיטה מתאימה. אולם
אני מרשה לעצמי לומר, שכל החבריה שמענו נגד לא רק הסכימו לעבור על
התקציב אלא עשו הכל כדי לעודד את משרד העבודה לעשות כן.

י. ספיר:

אתמול התקיים ויכוח על אבמלה, ויש
זכות מלאה לכל חבר-כנסת לדרוש שהממשלה
תביא הצעה לפתרון הבעיה, גם אם היא כרוכה בתוספת תקציב. זה אינו אומר
שחברי-הכנסת כבר השלימו מראש עם העובדה שהממשלה רשאית להוציא יותר כסף.

י. פורדר:

אינני מדבר על חברי-הכנסת שישובו במליאה
ושמעו על כך, אלא על חברי ועדת הכספים
שקיבלו דו"ח על מצב הדברים, ששמעו כי מוציאים כסף ובונים. אותם חברים
לא רק שמעו זאת ואישרו את ההוצאה אלא אף עודדו לעשות כן. לכן זכותם
המנטרית לדבר כאן על הצורך בשמירה על תחומי התקציב הינה מוגבלת.
אני מזהיר את המשרד בכל לשון של אזהרה מללכת בדרך שהציע
חבר-הכנסת בהיר. יותר הגיוני לבוא בדרישה כזו לשר האוצר, ושאלו נשכ
ונחליט על תוספת. (א. בהיר: אני הצעתי בדיוק אותה הצעה;)

רצוני להעיר עתה הערה יותר עקרונית
לנציגי משרד העבודה. לדעתי אין שטח בכלכלה שבהכנתו קיים אי-בטחון
כזה כמו בשטח השיכון, ואני מציע לקיים פעם בירור מקיף בשאלה זו ולרכז
חומר בנדון. יש דעה מאד מוגזמת, שכל שיכון הוא בבחינת אסון. לעומת
זאת יש שני סעיפים רציניים שאי-אפשר להפריד את השיכון מהם, והם: עליה
ואבמלה. אין אפשרות לקלוט עליה, ותהא הצנועה ביותר, בלי שיכון. כן
אינני רואה דרך להבטיח תעסוקה, אפילו במסגרת מינימלית, אם נוותר על
השיכון. אמנם אין בידי מספרים, אבל אני כמעט בטוח שאם נמשיך בדרך
של הפסקת הבניה הציבורית, תהיינה לכך תוצאות גם לגבי הבניה הפרטית.
כאשר דורשים להגדיל את התקציב לתעסוקה, ויש שתי ברירות: תכנון מראש
של השיכון או הגדלת התקציב לתעסוקה - נדמה לי שיש להעדיף את הובנית
להגדלת ממדי השיכון.

צריך להיות ברור מהתקציב הנוסף, לאור
ההתחייבויות, שאנו מפסיקים כמעט בשנה הבאה את השיכון הציבורי, ובעקבותיו
את השיכון הפרטי. לכן אני אומר שאם אנו רוצים לתרום תרומה כל שהיא
לשטח הכולל הזה בעתיד, הרי חובתנו לשמור על התקציב - ועל כך טיכמנו -
אולם הוועדה צריכה לקבוע באופן נכון, לאחר שתביא בחשבון את כל
הקומפליקציות והאימפליקציות, מה יש להועיד לשיכון בשנה הבאה. זוהי
השאלה המרכזית והעיקרית, והייתי רוצה שנגיע לכלל הצעה בנדון, ולשמ
כך נחזי יותר חומר.

אני ביקרתי את הדעה המוגזמת שמשמיע
נגיד הבנק בענין השיכון, אבל הצדקה-מה יש לכך. אולם מה שאנו עושים
עתה הוא בדיוק ההיפך - אנו מפסיקים לחלוטין. לי נראה שתפקיד השולחן
הזה הוא למצוא את דרך הביניים, את שביל הזהב. אני בדעה שאנו חייבים
למצוא אמצעים נוספים שאפשר יהיה להוציאם, לאחר אישורה של ועדת הכספים,
כדי להחזיק מעמד גם בהתיישובות וגם בשטח התעסוקה, אמצעים אשר יתאימו
לדרישות הכלכלה שלנו, אבל גם לדרישות התעסוקה וההתיישובות.

ח. רובין:

יושבים עמנו נציגי משרד העבודה בלבד,
בעוד שבמידה ויש תביעות הן צריכות להיות
מופנות לאו דוקא למשרד זה, ומטבע הדברים שהדיון שלנו יטבול מכך.

עליה, שיכון ותעסוקה, במציאות ארצנו, אינו הולכים אחד בלעדי השני. אני מוסיף ואומר: שיכון הוא יותר זול מכל ענין אחר. אינני יודע מה הוא במקום השיכון, אבל ברור לי שכל הוצאה בשטח אחר תהיה יותר יקרה. אינני יודע כמה עלו הפחונים והבדונים, שלא נשאר מהם שריד ופליט, או אפילו הצריפים השודדיים, אולם שמעתי מאנשי חברות השיכון שבניה צנועה, אבל בניית אבן, היא יותר זולה. מוטב אפוא במקום להקים פחונים ובדונים, אשר ההשקעות בהם חלכנה לאיבוד, להקים מבנים קבועים, ויהיו הצנועים ביותר. עבודת בניה היא גם אחת הדרכים החשובות ביותר להרגיל אנשים, שלא הסכימו קודם לכן לחיי עבודה, לעבודת ידניים. אינני מציע להעליח עין מעובדה זו, שקליטה בבנין יותר קלה מאשר בתעשייה.

אינני נכנס עתה לבעיה באיזו מידה יש לבניה השפעה אינפלציונית. ברור שכל בניה יש לה השפעה אינפלציונית, כי זו השקעה שאין עמה תוצאה יצרנית, אולם הדבר אינו חל על השיכון בלבד, הוא חל על כל פעולה בעלת אופי כזה. איני בא עתה בהאעה בנדון, אולם במידה ואצל הממשלה או אצל גורמים אחרים פועל השיקול הזה בדבר ההשפעה האינפלציונית של פעולות בניה על המשק, אזי עלי לומר שנימוק זה אינו משכנעני, כי אינני רואה שנעשה משהו למניעת פעולות אינפלציוניות בשיכונים אחרים. אם הנמקה זו נכונה, אזי יש להשתמש בה לא לגבי בניה ציבורית או שיכונית, אלא לגבי הבניה הפרטית. אינני משוכנע שזוהי התגובה הנכונה, אולם אם כך אריך להגיב - מדוע חיפגע הבניה הציבורית דוקא?

בשלב זה של הדיון על התקציב הנוסף - וזאת אמר גם חבר-הכנסת פורדר - לא נשנה שינוי יסודי את מצב הדבריה. אבל דבר אחד צריך להיות ברור: הממשלה חייבת לשים לב לכל הדבריה שהושמעו כאן על-ידי הרוב הגדול של המשתתפים בוויכוח ולהגיב בהשבון בקשר למבנה התקציב לשנת הכספים הבאה. אני מציע שהיו"ר ידאג לכך, שנקיים באופן סינקרוני דיונים על התקציב, בעוד הוא במצב של התהוות.

הערה אחת בנוגע ל-500 היחידות לעליית הנוער. אינני רוצה להשתמש בהנמקות רבות, אבל חושבני ששיכון זה אינו נופל בחשיבותו משיכון למשפחות.

מר מנא:
הסעיף היחיד שלא קוצץ הוא, סעיף השיכון לנוער. יש תביעות נוספות, אולם הן שייכות לתקציב הבא.

ח. רובין:
אני מבקש לקבל חשבונו ברורה, שענין 500 היחידות לעליית הנוער ימצא את פתרונו תוך שנת 1956.

הערתי האחרונה נוגעת לענין ההשתכנות העצמית. השתכנות עצמית פירושה, שעוליה מתארגנים על-מנת להשקיע את החלק העיקרי של הוצאות הבניה בעבודתם הח, דבר העלול להוזיל באופן ניכר את הבניה. אני יודע על תכנית קונקרטיה בכרכור, אולם איני עומד על פרט זה. שמעתי שלמשרד העבודה יש גישה שלילית לרעיון הזה, בעוד שלדעתי הוא צריך למצוא הד חיובי.

א. הרצפלד:
אני נפגש עם כל אלה שיד להם ונחלה בעניני השיכון, ואני חייב לאיין לשבח את מר מנא על ידיעותיו ומסירותו לענין. אולם למעשה אינני יודע אם ה"ה עילם ומנא הם הכתובת אליה עלינו להפנות את שאלותינו הלוחצות, ואתחיל מהקל ואעבור לכבד.

בדרך-כלל מעלימין עין מענין השיכון לעליית הנוער. נוצר מצב לפיו מביאים ארצה נוער ואין היכן לשכנו, היות וענין חיובי זה דוחקים לקרן זוית. אני שותף לכל ההתלבטויות והדאגות, אולם כיצד יתכן לראות ענין זה כבעל חשיבות ממדרגה שניה?

הוא הדבר לגבי השיכון בקבוצים. מודיעים לנו כי בשנה הבאה לא תעמוד שאלת השיכון על הפרק היות והמסגרת של התכנית התלח-שנתית נסתתמה. בכל משקי התקציב, המוניים למעלה מ-100 ישובים, נבנו 1000 יחידות דיור. האם אפשר יהיה לקיים את ישובי הספר, אם אפילו את אותם 1000 היחידות לא יתנו בשנה הבאה?

אני עובר לפרשת המעברות, וחוזר ושואל את שאלתי הנוקבת: מדוע צריכים שוכני המעברות להמשיך להתגורר בתנאי דיור קשים מנשוא, בעוד שמולת ממש יש שיכונים מפוארים? מעברות ג' ליל, אור-יהודה, בית-ליד ואחרות לא חוסלו עד היום ויושביהן מתנוונים - האם נשכ ונחשה למראה זאת? אני כאחד מאזרחי המדינה אינני יכול לשאת זאת. חבר-הכנסת רובין הזכיר כאן את הפחונים והבדונים שלא נשתייר מהם דבר; ומדוע הוא לא ציין כי מדי שנה בשנה יש להשקיע מאה אלף לירות בתיקונים, לאחר השטפונות? מדוע לא ניתנו סכומים אלה בהלוואה כדי לפתור את הבעיה? על כך התרעמתי פעמים לאין ספור, אולם לא מצאתי אוזן קשבת. כאן בוועדה נתקבלה החלטה מפורשת בדבר חיסול המעברות, והממשלה קיבלה זאת - מדוע אין דואגים להגשים החלטה מפורשת של הכנסת?

היו"ר י. גורי:

ראוני להזכיר לחבר-הכנסת הרצפלד, כי בשנה שעברה לאחר שנתקבלה החלטה הובא תקציב, ומתקציב זה הורידו 2000 יחידות עבור העליה מצפון אפריקה. חבר-הכנסת הרצפלד געש על כך, ואתו אחרים, אבל לאחרונה השלימו, וגם אתה, חבר-הכנסת הרצפלד, ביניתה. זו הייתה הפירצה הראשונה בתכנית (אינני יודע אם סתמו אותה) ואחר-כך באו פרצות נוספות.

א. הרצפלד:

לא השלמתי ולא אשליח, ותמיד אזכור את חמאי העם הזה המוציא מיליונים רבים ואינו יודע ומכיר שענין המעברות קודם לכל. לא השלמתי, אלא שכבלו את ידי - והאם יכול אני להצביע נגד התקציב? הייתי רוצה ששולחן זה יהיה מאוחד טביב ההצעה, שהמעברות תחוסלנה בשנה הבאה.

פה הוחלט פה אחד כי ירושלים שאני, והיא באה לפני כולם. הנה מחברר שעדיין נשארו 250 משפחות בפחונים. האם גם בעיה זו לא תבוא על פחרונה?

בזמנו נבנו בלוקונים בגדול של 24 מ², את כי היה ידוע מראש שהם נועדו עבור משפחות מטופלות בילדים. במושבות יש כיום לפחות 18,000 בלוקונים שקירותיהם מדוקים, דלתותיהם פרוצות והרצפות שלהם שבורות. זה שלוש שנים ואני טוען כלפי אגף השיכון שיש הכרח לתקן בלוקונים אלה, שאם לא כן - יהיה צורך לבנות בתים חדשים במקומם היות והם לא יחזיקו מעמד. גם לענין זה לא נמצא פתרון.

אני חייב לשאול: מדוע בונים בתים בני ארבע קומות, כאשר יודעים מראש שהעוליה אינם מוכנים להתגורר בקומה הרביעית מפני שיש ביניהם חולי לב וחולים במחלות אחרות? על רקע זה היו הפגנות והתמרמרות - ומדוע נעשה הדבר?

עניינים אלה הם למעשה לחם חוקי ואני ממפל בהם יום יום. אני יודע שמשרד העבודה אינה הכתובת לכל הדרישות הללו, כי הוא מוכן לפעול ולעשות, ועלינו גם לתת לו את כל העידוד והתמיכה. כל מה שאמרתי, ליו"ר הוועדה אמרתי, כי אנו עומדים ערב תקציב חדש, תקציב אשר צריך לענות על הדרישות הללו. אני מקווה שמלחמתי בנדון לא תהיה מלחמת יחיד, כי לא אמרתי דברים שאינם יכולים להתקבל על דעת מישור. אם נהיה מאוחדים בשאלה זו - נוכל לתרום לפחרונה.

היו"ר י. גורי:

בכל אשר אמר חבר-הכנסת הרצפלד, הצדק עמו, ואני יכול רק לומר "עניינים להם ולא יראו" לגבי עניני השיכון והמעברות. אולם חבר-הכנסת הרצפלד אינו יכול להתאונן משום שהוא השיג לא מעט, ואילו לא הלהט שהשקיע בענין יתכן שהיה נעשה פחות. אולם הוא לא השיג את כל מבוקשו. במידה שהוא טוען אלי, הרי במידה שיכולתי לעזור - עזרתי, אבל עזרתי לא היחה כל-כך גדולה. אינני יודע אם אפשר לעשות יותר מזה.

ש. דיין:

התרגשותו של חבר-הכנסת הרצפלד מעבירה אותו על דיון מפוכח, ואם יו"ר הוועדה הצטרף אליו, אני יכול רק לומר שגם הוא מועה. האימרה "עיניים להם ולא יראו" אינה יכולה להיות מכוננת לעם כולו, אלא לאלה המכוונים את הפעולות. אינני מצדיק תמיד את פעולות הממשלה, אולם הפעם אני יכול לומר שחלשה דעתי.

חבר-הכנסת הרצפלד תובע את ענין המעברות, ואני אשאל: מה יהיה על העוליים החדשים, היכן יקלטו את מפטיקים את ההתיישבות? האם נעמוד שוב בפני מצב של חוסר עבודה, הקמת פחונים וכדומה? ואם יטענו לעומתי: נקלוט לפחות את הקודמים, הרי אשיב! הקודמים לא רצו ללכת לעבודות פרודוקטיביות ולחצו על הישארות במעברות. עבור אלה שרצו ללכת לעבודות יצרניות עשינו למעלה מיכולתנו.

אנו עומדים ערב תקציב חדש, ערב משטר חירום והתכוונות, וחבר-הכנסת הרצפלד יודע את כל הצרכים ורגיש לכולם. האם אין הוא רואה את ענין הקמת של 11 נקודות בנגב - ודרושים 5 - 4 מיליוני לירות רק בעבור ארבע בלבד? יש צורך לבסס את המשקים, והמזובר הוא ב- 30 אלף מתיישבים חדשים שאם לא תבססם, הם יחזרו לעיר. גם לשה כן דרושים מיליונים שאינם. כיום אין התיישבות חדשה, וכאשר מדבריה על "התיישבות חדשה" מתכוונים לזו שהחלו בה, לגמר הקודמת. דרוש לנו נשק, כי בלעדיו ילך הכל לתמיון. הוא הדבר לגבי בניית מלקמיה ביישובי ספר - ובניית מקלט עולה 15 אלף לירות, ואחרי כל אלה מוען חבר-הכנסת הרצפלד: הב. מאין יימצאו האמצעים לכך? אינני יודע מה קודם למה, אבל האם אין כל הצרכים שהזכרתי קודמים לחיסול מעברת בית-ליד?

חושבני שעשינו רבות בשטח זה. קלטנו מאות אלפים וחלק נשאר במעברות, רביה מרצונם החוב, אחרים - מפני שלא רצו ללכת לעבודות יצרניות, והחלק הנותר - ייקלט במשך הזמן. אי-אפשר להתייחס אשמה כה כבדה כמו זו שהציג חבר-הכנסת הרצפלד.

י. ספיר:

קיבלנו חומר ומספריה על השיכון בהתיישבות, שיכון עוליים וכן על השיכון העממי והציבורי. האם לא קיימת דיספרופורציה מסויימת בין שיכון העוליים והשיכון האחר?

מופיע כאן סכום של 46 מיליון ל"י עבור שיכון בהתיישבות. כמה מזה מיועד לעוליים? כמה מזה לציפור מצב השיכון באותה התיישבות מבלי שזה הביא לתוספת של אוכלוסיה, וכמה מזה תוספת שיכון למשתכניה חדשים באותן הנקודות?

המבנה של הרשימה הראשונה אינו מתאים ואינו עולה בקנה-אחד עם מבנה הרשימה השניה. החלוקה כאן שונה מהחלוקה האחרת ואין אפשרות של השוואה. אולם במידה שאפשר להשוות את הקיצוצים, הרי הסכום שנועד לשיכון עוליים לחיסול המעברות ולקליטה חדשה קוצץ במידה יותר גדולה בהשוואה לסעיף האחרון - שיכון בהתיישבות. מה הניע אתכם לכך?

(המשך הישיבה רשמה מי.)

מ.י.

מ. קלמר:

הוויכוח המתנהל כאן הוא קשה ומכאיב, משום שכל הצדדים צודקים. אנחנו יודעים מה האמצעים העומדים לרשותנו מצד אחד, ומה הן התביעות מצד שני - ותביעות צודקות. כולנו מתלבטים במסגרת האמצעים שעומדים לרשותנו מה הם הדברים שיש להעדיף אותם על פני אחרים. אבל טוב שהוויכוח על התקציב הזה מתנהל עכשיו, משום שייתכן והוא יוכל להשפיע במידה מסויימת על בנין התקציב החדש.

לגבי חיטול המעברות. נאמר לנו שנסארו עוד 6,000 מטפחות במעברות. ההערכה שהיתה לנו לפני כמה זמן לגבי מספר האנשים שיטארו במעברות לא התאמתה, ואחת הסיבות לכך היא שיש הסתננות למעברות. ועל-ידי כך אנחנו טוב עומדים בפני בעיה, שהנה שלחנו אנשים להתייטבות, הסקענו כספים, ושוב יש עוד אנשים במעברות. הצרה היא שאנשים כבר הסתגלו לתנאים האלה, הם נמצאים במצב של ניוון ואינם מרימים כבר קול להוציא אותם מסם. אבל זו איננה סיבה לכך שלא נתן דעתנו על חיטול המעברות.

וענין זה קטור עם עוד בעיה, ענין התעסוקה. אם אנחנו מפסיקים את הבניה, נוצר חוסר תעסוקה, ואיננו יכולים להתעלם מכך. חוסר עבודה קיים היום בכל מקום, היה על כך דיון בוועדת העבודה. לכן חיטול המעברות וצמצום הבניה - זה איננו פתרון. קראתי בדבר שבטנה הבאה יהיה צמצום של 30% בבניה, ואם היום אנחנו כבר נמצאים במצב של אבטלה ותהיה עוד הורדה בענף הבניה - כמה טובטלים יהיו אז?

אני חושב שיש צורך עכשיו לוועדת הכספים תקבל החלטה למסור יפוי-כוח ליוטב-הראש לבוא בדברים עם סר האוצר ולהגיד שמוכרחים למצוא פתרון. אולי אי אפשר למדור את 6,000 המטפחות בבת אחת, אבל אין להסאיר את כולן במעברות. אולי אפשר למצוא לכך פתרון חלקי.

בקטר עם ההצעה המובאת כאן לי סאלה. יש פה ענין של סיכון עין-חרוד, מוקצב לזה סכום של 1.33 מיליון לירות. יש פה שני חלקים: אלה שהולכים למקום חדש ואלה שנסארים. אני רוצה לסאול: כל ההגיון אומר להיפך, אנחנו מוציאים חלק מהאנשים ועל-ידי כך מתפנות לירות ואין צורך לבנות יותר. ברצוני לסמוע על כך אינפורמציה.

דובר על הסיכון הציבורי, שיש צורך במיליון לירות וטצריך לקיים את כל ההתחייבויות, כי אנשים הסקיעו. בתקציב יש 533 אלף לירות. הייתי מציע להסלים את זה כדי שאפשר יהיה לבצע את העבודה ולקיים את כל ההתחייבויות.

א. בהיר:

הצעה אחת. הייתי רוצה לדעת מאנטי מסרד העבודה האם אצדק אם אסכם את כל מה שסמענו כאן בכמה מספרים כדלקמן: סמענו על הצורך ב-6,000 יחידות לסם חיטול המעברות. לפי 4,000 לירות ליחידה זה 24 מיליון לירות; 5,000 יחידות להתייטבות לפי 4,000 לירות ליחידה - 20 מיליון לירות; תיקון בלוקונים - 9 מיליון לירות, יחד - 53 מיליון לירות. חובות על תקציב של הבניה המבוצעת - 55 מיליון לירות, אבל יחד עם תוספת שכר זה יגיע ל-60 מיליון לירות.

ועכשיו אם תהיה עליה חדטה, מינימום 3,000 יחידות חדטות בטנה הטוטפת - זה 15 מיליון לירות, יחד זה 128 מיליון לירות. אני רוצה לסאול את אנטי מסרד העבודה אם נכון יהיה לסכם את התביעות ב-128 מיליון לירות בטביל לכסות את החוב על העבודה שכבר נעשית, שני התקציבים התלת-שנתיים + מינימום אסרן החברים שיש צורך בטנה הבאה. ואם זה נכון - אולי נסמע גם איך אפשר לבצע תכנית כזו, באיזה קצב עבודה ותשלומים תקציביים

ואם ועדת הכספים תאשר את הדבר כתכנית באיזה תקציבים שנתיים הדבר הזה הכרחי, כי אני רוצה בסיכום סוועדת הכספים תסכם איזה דבר שתגיש אותו לאוצר ולוועדת הסדרים הכלכליים.

סר י. עילם:

לדבריו של חבר הכנסת בהיר שניסה לסכם את הצרכים האקטואליים כשיעור של 128 לירות. יכול להיות קצת יותר או קצת פחות, אבל זהו בערך הסיכום ותשובתי היא: טכנית אפשר להגשים את המסימה הזאת תוך שנה וחצי; תקציבית - יש לסלם זאת תוך שנתיים, אבל לאחר הקביעה הקודמת אינני יכול להגיד שיש מקום להעלות על הסולחן מחדש תכנית אשר מסתרעת על יותר מסנה אחת. מכל מקום, אם לראות את שני הדברים - מה שפועלים עכשיו ומחייב למעלה מ-50 מיליון לירות, ומה שטרם התחילו ומחייב סכום של קצת למעלה מזה וביחד 124 מיליון לירות, אפילו אם לחלק את זה לשני תקציבים רגולריים - זה אומר למעלה מ-60 מיליון לירות לתקציב אחד. השאלה היא אם התקציב יכול לסאת מעטסה כזאת, ואינני יכול לתת על כך כל הודעה, אבל מסייה דיון על התקציב החדש ויראו את הצרכים כולם - אפשר יהיה לגבש מסקנה אם ניתן ללכת כך או אחרת. אבל באופן אובייקטיבי מבחינה מעשית אפשר להגשים דבר כזה, אם יתחילו בזה בראשית האביב, ואם לקרות שלא תהיה הפרעה מכריעה בארץ לרגל חסרות מלחמה בקיץ הבא, כלומר אם אפשר יהיה לעבוד עבודה רצופה - אפשר יהיה בקיץ של השנה שלאחרי זו לראות את המעטה מוגמר.

אני רוצה להתייחס לשאלה של חבר הכנסת

ספיר. בדרך כלל הדיון קצת מוזר כאן. כל חבר אמר שאין לו טענות למסדר העבודה, אבל בכל זאת היו טענות מדוע עשו פחות מדי או מדוע עשו יותר מדי. בעצם לא נעשה לא פחות מדי ולא יותר מדי, אלא בגודל ההגדרות שניתנו להלכה. במסך הרבה שנים הוסבר בוועדת הכספים, וזכור לי אפילו סדר האוצר המנוח קפלן הסביר דברים מסויימים, שיש פונקציות שאי אפשר לשים אותן במסגרת של תקציב שנתי, ובמיוחד לגבי סיכון הוסבר במסך כל השנים בוועדת הכספים שענין הסיכון אינו יכול להיכנס בין 1.4 ל-31.3, לאור העובדה שמסתנים המצבים ודבר זה או אחר מתייקר, וגם באופן אובייקטיבי, אם רוצים לקבל פרוגרמה מסויימת לא ניתן לעשות זאת ומוכרח להיות איזה שילוב בין שנה לשנה.

כתוצאה מהדיונים שהיו במסך כמה שנים ללא

מסקנה, הועלה יום אחד על הסולחן הרעיון של תכנית תלת-שנתית, והרעיון הזה היה עקבי, הגיוני וקולע למטרה. הוא נדון בוועדת הסדרים הכלכליים, הוא נדון בוועדת הכספים, הוסבר בכנסת, ולא רק שהוא רסום בפרוטוקולים של כל אותן האודיסוריות שבהן כל זה התהווה, אלא גם סצא ביטוי במסמכים פורמליים. אם לאחר כל זאת הצד הפורמלי אינו כפי שהיועץ המספטי עלול לחוות דעה שלא כל התגים שמודים, זו שאלה אחרת, אינה נוגעת לענין.

התכנית התלת-שנתית היתה יצירה לגיטימית

לא רק של מסדר העבודה והמסמלה, אלא גם של הכנסת, על מוסדותיה המוסמכים. היא הוסברה יפה בוועדת העבודה, הוסברה יפה בצורה מסכבעת בוועדת הכספים, וייתכן שבכנסת עצמה לא מצאה ביטוי כל כך מפורט, על כן מעבירים את זה לוועדת הכספים. והשאלה ששאל קודם חבר הכנסת בהיר לגבי התכנית והתשובה שנתתי, התכנית התלת-שנתית הוסברה כניתנת לביצוע תוך שנה וחצי, והתקציב שלה יתכסה במסך שלוש שנים.

ומה ההבדל בין מה שאמרתי עכשיו ותשובתי

לשאלתו של חבר הכנסת בהיר, ובין התכנית התלת-שנתית האורגניבלית, מדוע שם שנה וחצי מעטה מסלמים בשלוש שנות תקציב ופה שתי שנות תקציב - זה מסיבה פשוטה, שהתכנית התלת-שנתית היתה בנויה על כך שחלק מן ההוצאות שזקופות על חשבון הסיכון שיש לו פונקציה של בנין הן כרוכות בסיכון, אלא תופענה בשנה השלישית. וזה היה הסעיף של ההיסטלים והמסים והמכס וכל אותם התסלומים שמצטרפים למיליון לירות על בנין, דומבי שהוסבר בוועדה זו לפני כמה זמן שעל כל בית מסיכון עולים הסכום שחסר

לאוצר כהכנסה על המלט, הברזל, העץ מצטרף כדף 700-800 לירות, והטלום
 סחסי לאוצר כהכנסת המדינה באותם המעשים בבית מסיפוס יותר גדול כמו
 סילון עממי מצטרף ל-1,200-1,300 לירות, כלומר תכנית הסילון
 של למעלה מ-200 מיליון לירות יש בה סילונים רבים של הכנסה חוזרת
 למדינה. היתה הנחה שהטכונים האלה יופיעו בשנת הסליטה ולא יעמדו
 על מחזור התשלומים, והיתה הנחה שיקבלו אסרא צדע מגורמים סובלים
 מהלכנות האלה נרסמו עם תהליך הנפילה, ואז הופיעו המיליונים הללו.
 היתה הנחה שבמועד מאוחר יותר יהיה דין ודברים בוועדת הכספים למצוא
 הסדר לבעיה זו, שאמנם מבחינה מעשית-פורמלית צריכה היתה להועשות
 כך, אבל למצוא אחר כך דרך כדי שעם זה לא תיפסק עבודת הסיכון.

בינתיים העניקים התפתחו, ואני רוצה להגיד
 באופן קבוע ביותר, איננו מביאים תקציב נוסף, 27 מיליון לירות
 אינם תקציב נוסף. היה מקום לבקש תקציב נוסף אילו היו סחויקים
 כהנחה סחויבים את ההגטמה לפי חוק התקציב לפי המסומן במספר יחידות
 ולא לפי הלירות המסומנות. אז צריך היה לבקש תקציב נוסף כדי לפנות
 את ההיסלים, ההתיקרות וכן הלאה. מאחר שבתוך התכנית התלת-שנתית
 נראה הדבר כנכון להסיק מסקנה מן ההתיקרות, כלומר אז תיפולנה
 יחידות, כדי לסמוך על המסגרת של הלירות המסומנות בתכנית התלת-
 שנתית, הרי המבוקש הוא להקדים מן ההמסך צריך לבוא בשנה הבאה לשנה
 זו, בתוך המסגרת המסומנת והמסומנת ושיקבלה את כל הגוספנקות.

זהו המצב הלגיטימי של העניין. אבל בסופו
 של החשבון מה שהבנקת ראתה לפנייה, מה שוועדת הכספים רסמה לפנייה
 והסכימה לתכנית התלת-שנתית - כ-100 מיליון לירות בטבלה, סמות סמוך
 מסויים ל-1954/55, סכום מסויים ל-1955/56, וסכום מסויים ל-1956/57 -
 סוגר את העניין. לכן אני אומר לא מבוקש סום תקציב נוסף, ואין פה
 שום העברה על תקציב, אין פה שום פגם, אלא בגלל סיבות מסויים
 מוכרחים למסוך מסחר לטובת היום, בגבולות המסומן למחר. ואם היום
 מוסיפים 27 מיליון לירות, הרי שהם לא יופיעו בשנה הבאה, הם גטארת
 יתרה יותר קטנה, כלומר התכנית היא בדיוק כפי שהיא והכל הוא לגיטימי.

לכן אם העתונאים כותבים ואינם יודעים את
 העניין - מילאן אבל בוועדת הכספים להעלות טענה שמסדר העבודה עבר
 את התחום והוציא למעלה מן המוגדר לו בתקציב - אין זה נכון, אין זה
 סתאים למציאות. מבחינה זו העניין הוא על תכנית הדרך הנכונה, המוגדרת
 והמסומנת.

אם לגבס את הלך-הדרך של ועדת הכספים שבא
 לביטוי בישיבת זו, הרי התביעה היא לא ללכת על פי התכנית התלת-שנתית
 אלא מעבר לה. ובכל זאת מסדר העבודה לא הלך מעבר לתכנית שהומכס עלוה
 ואינני סבור שיש מקום לטעון טענה או להאשים שהדבר לא נעשה כסורה.
 לדעת העניין נעשה כסורה. אני מצטער להגיד שלא נעשה לפי היקף הדרגים
 אבל נעשה לפי מה שהוגדר - ומה שהוגדר כתוב בפספס דססיים, ואין
 צורך בזכרון. אבל אם מצרפים את המסמכים לזכרון - על אחת כמה וכמה.

עוד הערה אחת לדברי חבר הכנסת הרצפלה.
 הוא טען שלקחו מן המעברות לטובת הקליטה החדשה. אני אומר שלא לקחו
 כלום מן המעברות לטובת הקליטה החדשה. אני באתי לוועדת הכספים
 באוקטובר 1954 והודעת שלרגל חידוש הקליטה של יללים, וכדי שלא
 להזדקק להבאת עולים בצורות כפי שהובאו עולים קודמים, כדי שתהיה
 אפשרות לקיים את המחשבה שהעולים מופנים רק לאזורי פיתוח או המייסבות
 ושהם באים מן האנזיה יסד לבית - אז בהתייחסות יש קצת בתים אשר
 לצערנו נתפנו ממתייטבים קודמים ובאזורי פיתוח אין בכלל, ועכשיו
 זה אחרי אמצע שנת התקציב - כדי לא לבוא ולבקש תקציב נוסף מיוחד
 כדי להתחיל לבנות בתים לקלוטה חדשה - ההצעה היא לקחת דיספוזיציה
 סמורה לחיסול מעברות בשיעור 3,000 יחידות ולתת הוראה באזורי פיתוח,
 והיא תתייטב בחזרה ב-1,400, כי אז יופיע הסכום הדרוש בתקציב הפיתוח
 לטובת הקליטה החדשה. כך באמר וכך נעשה. בתקציב החדש התלת-שנתי.

ד.י.

אשר הונח ל-1.4, היה כתוב 4,500 יחידות לקליטה באזורי פיתוח. אמנם יכול היה גם אז להיות עוול, כי מדוע צריכים אלה לחכות עוד חצי שנה לטובת אחרים. התשובה ניתנה אז ואני מזכיר אותה: אנחנו לקחנו 3,000 יחידות רק ממקומות שבהם הבניה לא היתה מוכנה באותו זמן מבחינה טכנית. ואילו היינו מוציאים רק 2,500 ולא 3,000, היינו מביאים הצעה על 2,500. רק אותם האובייקטים שבין אוקטובר לאפריל לא הגיעו להגשמה - רק לגביהם אמרנו שבמקום שזה יהיה ללא סימום, נעשה מעטה גדול בזה שנעביר זאת זמנית לטובת הקליטה החדשה, ואחר כך זה יוחזר. כך נאמר, כך נעשה. ואם יש לנו עכשיו היתרה לצורך חיסול מעברות, אילו היינו מחסלים היום כ-5,000, אז מסוים נימוק ובטוח פנים זה לא מסיבה של המעטה הוא אלא מכל סיבה אחרת.

וזכור לחברי הוועדה שבביאור שניתן בישיבה הקודמת שהתכנית לחיסול המעברות בכללה היתה בנויה כך שזה צריך לחסל את הכל, בהנחה ש-2,000 משפחות ילכו להתיישבות, וכתוצאה מזה בגסר התכנית היו צריכות להיסאר 3,000 משפחות. לרגל ההסוואה בין הלידות ליחידות, נפלו כמעט 2,000 יחידות בחיסול מעברות, ולכן נתקבל עכשיו 5,000. אולם המעטה שנעשה אז לצורך הקליטה אין בו כל הסוואה לנדרון, לא נזק ולא טום דבר מצער.

חבר הכנסת ספיר העיר טאם מביאים תקציב נוסף, וקרוב לוודאי שכבר מוציאים אותו וזה דבר פגום. מבחינת מסדר העבודה או כל מסדר מסלולי אחר, פעולה צריכה להיעשות מן הרגע שהדבר נדרון והוחלט עליו במסלולה. מבחינת המסלולה צריך לבצע אותו מרגע שזה הונח לפני המוסדות המוסמכים של הכנסת. אילו לא היו עושים כך, הרי שאותו הדבר שחבר הכנסת הרצפול דיבר עליו בהתרגשות כה גדולה היה מגיע לחומרה הרבה יותר גדולה. כי אילו היינו מפסיקים - פירוש הדבר שצריך היה להפסיק את העבודה עד שיינתן האיסור הפורמלי, אם כן או לא. מסמע שמאוקטובר עד אמצע ינואר צריך היה להחזיק את הבניינים במצב שהיו, לסחור את כל הפועלים מן העבודה ולגרום לאבטלה, לא לקדם את העבודה ולייקר את המעטה. ברור שכל מה שדובר כאן מכוון למשהו הפוך.

לגבי שיטת מסירת העבודה לקבלנים. העבודות במסדות במיכרזים, המיכרזים הם אזוריים. אי אפשר למסור אובייקט אובייקט, אלא מוסרים את כל העניין. מתוך שאנחנו הולכים בשיטה של קביעת הדברים על פי בסיס אזורי, התעוררה שאלה ואנחנו חשבנו שיש למסור את העבודה של לכיש על פי מחירים שנקבעו במיכרז קודם שבועות מספר לפני זה במקום סמוך לאותו האזור. היתה תביעה לא לעשות זאת, ונעשה מיכרז חדש. העבודה התייקרה דומני בכ-3%. העבודות במסדות על פי כל התגים והכללים, ואין לומר שזה מויל את העניין, אבל זו כבר פרטה אחרת אם צריך להזדקק לדרך זו או אחרת. אין בידי אגף הסיכון כל עטיה עצמית, הכל נעשה באמצעות קבלנים.

מר טנא:

הוויכוח כאן היתה יותר מדי רחב. כל הוויכוח שלנו הוא בחלקו ויכוח מביב הסיכון ובחלקו ויכוח על היקף הבניה בארץ והפונקציה של הבניה בארץ. זה דווקא לא ענין תקציבי, זה ענין כלכלי גרידא. בימים אלה היה דיון מה היה היקף הבניה ומה יהיה היקף הבניה בארץ בעתיד. היקף הבניה ב-1955 היה 240 מיליון לירות, מהם כ-100 מיליון קטורים עם הסיכון; 73 מיליון קטורים עם פעולות מסלוליות וציבוריות בסטחי הפיתוח ובניה באמצעות מוסדות ציבוריים אחרים; 50 מיליון לירות בניה פרטית ו-17 מיליון לירות בניה ביוזמה פרטית בתעסיה, מסחר ובתי-הארוחה. סך הכל - 240 מיליון לירות.

לגבי 73 מיליון הלידות קיימת שאלה מאין הם באים. 10 מיליון לירות זה בניה מסלולית ועבודות באמצעות מחלקת העבודות הציבוריות של מסדר העבודה, 10 מיליון לירות ממפעלי הסקנה; 6 מיליון לירות במלים ורכבות;

ד.י.

4 מיליון לירות - פיתוח הנגב בלי, מגורים; 12 מיליון מפעלי חשמל;
3 מיליון מפעלי בטחון; 7 מיליון - בתי-ספר ובתי-חולים; 8 מיליון
לירות - עבודות ציבוריות של העיריות; 7 מיליון לירות - בניני
ההסתדרות, כולל קופות-חולים; 6 מיליון לירות - בנינים בטקסים
חקלאיים, או מכספי הטקסים או הסוכנות. יחד זה 73 מיליון לירות.

בשנת 1956, אם לוקחים בחשבון את גמר
תכנית הסיכון והצעת מסדר העבודה שהיא יותר קטנה מזו שבהיר דיבר
עליה, לא בגיע ליותר מ-60 מיליון לירות בסיכון, 40 מיליון לירות
בניה פרטית, 10 מיליון לירות לתעשייה ומסחר, ובניה למטרות ציבוריות -
60 מיליון לירות. זאת אומרת שהיקף הבניה בארץ יהיה 170 מיליון
לירות.

אם רוצים לעשות חשבון פשוט ביותר מה
בתוך היקף הבניה איננו עבודה, צריך להוידו שלוטה מספרים: 12% יבוא
חומרי בנין מהחוץ; 18% בממוצע מסים של הממשלה, ומכסימום 5% חישובים
על אסורטיזציה של מכונות. כלומר 2/3 זה עבודה או בניין או בנתי-
מלאכה או בתעשייה, או הרווח של הארגונים שעוסקים בזה, אם אלו חברות
סיכון או קבלנים ציבוריים או פרטיים. אז מבינים את ההשפעה של
הקטנת הבניה על הסק של הארץ בסנה הבאה.

הוויכוח כאן מתנהל לכיוון לא נכון, כי
השאלה היתה: אם לא הסקעה בבניה, האם יש תחליף או אין. בבלגיה
עשו זאת, היתה להם אפשרות להקטין את הבניה ולהגדיל את התעשייה. אבל
אצלנו אין דבר כזה. כל עסק של חשבון לבנין אינו קשור עם הוויכוח
על התקציב. זוהי תכנית לעתיד, והממשלה החליטה על כך. החשבון לבנין
נעשה כדי לספוג כסף מהקהל ולהשקיע אותו ברוטציה פנימית החל מ-1957
בבנין, ולשחרר את תקציב הממשלה מלתת כמו בעבר למטרות מסוימות גם
חיוניות, תקציב.

עד היום הגיע מפעל החשבון ל-14,500 חומכים.
התכנית האורגניאלית אומרת שנספוג מהקהל 20 מיליון לירות עד 1957.
אני בין יוזמי התכנית, ואם בהתחלת 1957 תהיה בניה של 5,000 יחידות,
לא לפני 1960 יהיה צורך בהשתתפות הממשלה בתקציב. אם הענין נפסק,
ברור שהיה צורך מ-1960 לתת תקציב. אבל אם הענין יימסד, אז הקץ
תמיד יידחה לעוד שנים.

היו"ר י. גורר: אם הענין נפסק, אז ייטאר מספר חומכים
שהממשלה תהיה חייבת להם את הסכום ולבנות
להם את הנתיים.

מר טנא: זו הסיטה האמריקאית והאנגלית, שהיא אפשרית
רק על-ידי הממשלה, אסורה על-ידי
מוסדות לא ממשלתיים, ובכל העולם - במידה שעשו זאת מוסדות לא ממשלתיים
- זה הביא לפשיטת-רגל. בכל העולם לא הצליחו בכך גופים ציבוריים
והחומכים הפסידו את כספם. באמריקה, אנגליה וגרמניה המערבית הסיטה
הזאת היא הרחבה והמקובלת לסימון הסיכון. היום אנחנו נמצאים באמצע
ביצוע התכנית בהתאם להחלטות ועדת הסרים הכלכליים. יש כיום כ-14,500
חומכים, מהם 9,000 בערים, מוסדות ושטחי פיתוח, ו-5,000 בהתיישבות.
החומכים האלה הכניסו כבר יותר מ-9 מיליון לירות. מתוך 9,000 החומכים
של הערים יש כ-2/3 חומכים מסוג א' ו-1/3 של סוג ב'. סוג ב' כמעט
ולא הופיע. עד התחלת הבניה שלהם יגיע החשבון ל-16 מיליון לירות.

מובן שבאותו רגע שמטעמים של היקף הבניה,
הממשלה או מוסדות הכנסת יחליטו על הקדמת הבניה, אין לי שום ספק שזה
יעודד מאוד את המפעל הזה ויהיו הרבה יותר חומכים והרבה אנשים שיירדסו,
ואפסר להביא תכנית זו לביצוע בהתאם לתכנית האורגניאלית.

ועדת הכספים
17.1.1956

ס.י.

אני רוצה לענות על מספר שאלות שנסאלו
 כאן. אנחנו איננו מציעים פה שום הצעה לעבור את התקציב התלת-שנתי,
 כמו שכתוב בספר של חוק התקציב של הכנסת. אלא מכל אותן הסיבות שכבר
 הוסברו, טובן שאנחנו בוגים פחות יחידות דיר, ועוד נגיע לשאלה
 מה הן התוצאות. אז מוכרח להיות ברור שאם אנחנו לא מרסיפים אף לירה
 אחת על התכנית התלת-שנתית ב-31 במרץ 1956 בהנחה שהתקציב הנוסף יאושר
 ויבוצע, נישאר בחוב תקציבי של 55.84 מיליון לירות. אבל עלי להגיד
 מה דבר אחד: הסכום הזה כבר איננו נכון היום, כי עם ההחלטה על תוספת
 הסכר, טובן שזה לא ייגמר ב-55.84 מיליון אלא + % של סינוי
 הסכר. אני יכול להעריך זאת ב-2-4 מיליון לירות, אבל זו רק הסערה.
 אז הסכום של 55.84 מיליון לירות באופן אוטומטי יגדל. אבל אלה הם
 חישובים פיסקליים.

לגבי ביצוע התקציב אני רוצה להגיד לחבר
 הכנסת סוזיב. איננו דורשים תקציב נוסף, אלא בתוך 27 מיליון לירות
 אלה יש שלוש חלקים: ההחלטה שלכם על 2,000 יחידות, בשביל זה הוטלו
 מסים, עבור יהודים מצפון אפריקה; עבור תשלום של התקציב על חשבון
 השנים הקודמות, זה למעשה רק קידום של התקציב התלת-שנתי ב-8.65 מיליון
 לירות, ואז אותו סכום של 8.65 מיליון לירות אינו מופיע בתקציב של
 השנה הבאה.

אבל אם אתה שואל על ביצוע, אין הבדלים
 בינינו ובין החשב הכללי, היות שכל פעולת אגף הסיכון נרשמה אצל
 החשב הכללי. אבל יש טכניקה, והטכניקה היא בזה שההסתתפות של האוצר
 היא: א) 27 מיליון לירות; ב) 56 מיליון לירות של עודף תקציב תלת-
 שנתי; ג) ההסתתפות של הסוכנות. את שלוש הסכומים האלה אנחנו חייבים
 ב-1.10, אבל לפי הספרים, בביצוע, יש טכניקה שאומרת שהקבלן צריך
 לרכז את החשבון על-סמך להגישו לאגף הסיכון, בחודש הסליסי אנחנו
 בודקים ומסלמים למעשה בחודש החמיסי. אז בין היום של הביצוע
 בסדה עד החשבון מוכרחים לעבור 3-5 חודשים.

אז אם אתה שואל מה נשאר עוד לעשות ב-1.4,
 אם הוצאת את כל 27 מיליון הלירות של התקציב הנוסף, ואם אתה עכשיו
 למען הקלת החשבון לא תיקח בחשבון את ההסתתפות של הסוכנות ועוד כמה
 גורמים - כל מיני העברות תקציביות, וזה מופיע בהסבר כחלק של הוצאות
 הבניה - אז טובן שאנחנו ב-1.4 על חשבון 56.8 מיליון לירות הוצאנו
 כבר ודאי 20 מיליון או 17 או 22 מיליון, אבל החשבון עוד לא הגיע
 לסולחן.

החשובה היא שיש התאמה מלאה בין החשב
 הכללי ואגף הסיכון. ברור שכל תקציב לסיכון הביצוע הוא של 18 חודש,
 התשלום בעשה במסך 24 חודשים. פעולות בניה, פיתוח קונסטרוקטיבי
 אין הם תקציב שנתי, הם מוכרחים להיות החלטה דו-שנתית, בכלל בלי
 שום קשר עם דרכי המימון. התקציב התלת-שנתי היה קטור עם דרכי המימון.

בשנה הבאה עם אותם 56 מיליון לירות אנחנו
 נגיע לגמר מלא, ואין טעם לא להגיע לגמר מלא. עיכוב הבניה גורם רק
 צרות ומייקר אותה. התשלום של אותם 56 מיליון הלירות + תוספת הסכר
 צריך להיות בחלק די ניכר בתקציב השנה הבאה. איזה זנב קטן אפשר
 להשאיר לשנה הסליסית. אינני רוצה פה להיכנס לכל אותם הדימויים של
 השנה הבאה. אלה הם דברים בין המשרדים, ועוד יגיעו לדיון בוועדת
 הכספים.

עוד הערה על המעברות. כל מדיניות של
 המסלה בכל העולם היא מדיניות של קביעת עדיפויות. יש הסכמה כללית
 שהדברים שרוצים לעשות הם דרושים ונחוצים. אבל המסלה, הכנסת הן
 הקובעות עדיפות, ומתוך כך קיים הוויכוח אם חיסול מעברות הוא עדיפות
 מס' א' או שיש דברים שאפשר לדחות אותם - על כך צריכה הכנסת להחליט.

ס.י.ס

ב-1,154 היו במעברות של בדוברים ופחונים
18,170 מספחות. ב-1,156 היו 8,477 מספחות. עם גמר תכנית הבניה
המקוצצת התלת-טנתית ייסארו 4,890 מספחות. עסינו כבר חלק די ניכר
של הדרך.

אני רוצה לסכם בעוד דבר אחד. אנחנו
מסכמים לוועדת העבודה של הכנסת חשבון של קליטת עליה, וזה הספיע
על כל התקציב התלת-טנתית. מאוגוסט 1954, התחלת העליה מצפון אפריקה,
עד סוף דצמבר 1955 עלו 12,800 מספחות. 48% מהם נקלטו בהתיישבות,
42.5% במוסבים, כפרי-עבודה ומחנות הכשרה, 5.5% בקיבוצים, 33.2%
בסיכונים של אזורי פיתוח, ולמעשה מתוך כל העליה הזאת שאיננה רק
צפון-אפריקאית אלא גם עליה מארצות המערב - 10% לא קיבלו סיכון על-
ידי הממשלה או הסוכנות. למעשה ידוע לכם שמחלקת הקליטה של הסוכנות
היא המכסיר של אגף הסיכון לחלק את הסיכון. ואין זה סוד שחלק ניכר
מתוך אותם 10% חזר אחרי זמן מה לטיפול מחלקת הקליטה, ורק 2.5% של
העולים הלכו למעברות הקיימות בארץ. יש כיום תופעה של עזיבת מוסבים
והליכה בלתי ליגלית לכאר-טבע. זה טוב בסבילנו. יש כרגע מצב כזה
שעל אף כל הוויכוח יש רסימה של עולים ותיקים בארץ שרוצים סיכון
בדימונה.

אם אנחנו רוצים לקלוט הסנה יהודים בארץ,
אנחנו נקלוט אותם בפחונים, בדוברים, אוהלים ודברים יותר גרועים,
היות שאתם לא החלטתם לבנות. וכדי לבנות בית, זהו פרוצס של יותר
מחצי שנה, וסום כוח לא יוכל לקצר את הזמן הזה.

בנסוף אני רוצה להציע בשם מסדר האוצר
ומסדר העבודה שתי הצעות: א) לאשר את הפירוט של 27,25 מיליון לירות;
ב) לאשר את ההעבדה התקציבית של 2 מיליון לירות שהסוכנות הסתתפה
בסיכון עולים, לאותן המטרות שהצעת פה לפי הפירוט על שלושה דברים.

ועוד מספס על עין-חרוד. בעין-חרוד
הקיימת לא בנו כבר יותר מארבע שנים. ואילו היינו בונים במסגרת
כל אותן פעולות הבניה בקיבוצים גם בעין-חרוד, בלי עסקי הפילוג
והקמת שני מסקים היינו יכולים להסקיע אותו הסכום. בהתחשב עם זה
שהיה חסר סיכון, ריבוי טבעי ותוספת של יותר מ-100 מספחות - כל
הדברים האלה הביאו לכך שעל-ידי הוויכוחים בין שני חלקי עין-חרוד
לא נתנו הלוואות לבניה, ועכשיו הסכום הזה בא באופן מרוכז עם גמר
ההסכם על הקמת שני מסקים. הסכום הוא 1.35 מיליון לירות, החלוקה
בין החלק שיצא והנסאר נעשתה בהסכמה בין מרכז החקלאי ובין מסדר
העבודה ומחלקת ההתיישבות של הסוכנות.

י. ספיר:
אני רוצה לסאול בקשר עם הקימוצים שנעשו
בתכנית, ובאיזו מידה נתוך 47.71 מיליון
לירות של הסיכון בהתיישבות - איזה חלק מזה היה לעולים, ואיזה חלק
מזה היה לתיקון מצב הסיכון באותו מקום ללא הגדלת היסוב.

מר טנא:
בתקציב ההתיישבות הוציאו ללא הקמת בתיים
חדשים שני סכומים. לשיפורים במוסבים
הקיימים 4.71 מיליון לירות, ולסם הוספת 5,310 חדר - 7,922,000 לירות.

ותשובה סניה - נתוך הסעיף של 13.36 מיליון
לירות לקיבוצים, למעשה חוץ מהסכום של קרוב למיליון לירות, נתנו
את תקציבנו אך ורק להקמת בנייני מגורים חדשים. אין אנחנו נותנים
לקיבוצים תקציב למטרות אחרות. חוץ מאשר לקיבוצים הצעירים איננו
נותנים תקציב מלא לאף אחד. למסק אנחנו נותנים בין 1,600 לירות
עד 2,000 לירות הלוואה. אם המסק בונה לפי 3,000-3,500 לירות,
זאת אומרת שאנחנו היטלנו על הקיבוצים בארץ עול כבד, שנתנו מימון
שהוא רק 50%-60 ממחיר יחידת דיור. רק במסקים צעירים סינינו את
השיטה הזאת באמצע התקציב, אנחנו נתנו תקציב מלא על יחידה של 24 מסר,
וסובן מזה הקטין את מספר יחידות שבנינו בהתאם לתכנית המקורית.

מ.י.

אם טואלים אם כל אותן יחידות דיור היו לעולים חדשים או לחברים ותיקים, אפשר לראות שאם הקיבוצים לפי החשבון של הקליטה קיבלו 2,749 חברים חדשים, חוץ מהתנועה של העיר לכפר וחוץ מהריבוי הטבעי בתוך המשקים וחוץ מנח"ל - זה אומר כל אותו נוער שאנחנו שולחים למסקי ספר. ואנחנו לא תמיד מסוכנעים שהבניה הזאת היא לא לסיכון ולא להתייטבות, אלא זו בניה בטחונית. יש גם עליית נוער, והשיטה היא להוציא נוער מהסעירות ולהביא אותם למסקים. ולכן טובן שאם נתנו 250 יחידות במשך כל התקופה של התכנית התלת-שנתית שלא סיפקנו אפילו ביחס 1 ל-4 סמ"ה שצריך לספק.

חבר הכנסת ספיר עשה יחד מפעלי סיכון, סיכון עממי וסיכון ציבורי. אני מרשה לעצמי להגיד מפעלי סיכון כוללים בעיקר התקציב של הבניה הממשלתית בצדד, אילת וקרית-גת.

י. ספיר:

יש כאן סכום של 46 מיליון לירות למוסבים. אני רוצה לדעת כמה מהם חדשים, כמה זה עולים חדשים שנקלטו במוסבים קיימים. כאן אין אבחנה בין יירות חדשות שהוקמו בסביל העליה החדשה, ובין החלפת צריפונים שקיימים כבר עשר שנים. אני מבקש לדעת כמה הוקדש למטרה זו.

ז. טווייב:

יש לי שאלה ואני מבקש שאולי החשב הכללי יענה עליה: מה הוא הסך הכל ששולם על-ידי החשב הכללי ב-1.1.56 על חשבון התקציב הרגיל והנוסף גם יחד. מה שולם על חשבון מפרעות, עבודות בעתיד וכו'. כמה חשבונות נבדקו ואושרו על-ידי החשב הכללי וטרם הגיעו לתשלום. והאם החשב הכללי יכול לתת את הערכתו לגבי החשבונות שיש אצלו בטיפול אבל שהוא עוד טרם סיימם והגיע לאישור. על ארבע שאלות אלו אני מבקש לקבל מספרים.

א. בהיר:

בישיבה הקודמת הצעתי להקטין את תקציב התעסוקה במיליון לירות ולהעביר אותו להקמת ביצורים ומקלטים. נשאלה אז שאלה אם אפשר לסדר זאת בדרך אחרת, ואני רוצה לקבל תשובה פורמלית מנא-כוח מסדר העבודה והאוצר באיזו צורה הדבר הזה יסודר.

שאלה שניה: באיזו צורה יופרט כוח אדם בתוך תקציב של עבודות דחק של תעסוקה לאותה המטרה.

לפי דעת מסדר העבודה, מתוך 5,000 יחידות בתכנית כמה אפשר לבנות בשטחי פיתוח בסביל אותן המספחות אשר נמצאות היום במעבדות. ישנם יהודים בארץ אשר במידה שיקבלו סיכון מוכנים לעבור לשטחי פיתוח. אז אני רוצה לדעת אם לפי דעת מסדר העבודה אפשר להעביר את אותן 4,800 המספחות שנמצאות במעבדות לשטחי פיתוח, או יש לתת עדיפות לקבלת סיכון לאלה שסיכסמו לבנות את הסיכון לא על-ידי המעברה אלא בשטחי פיתוח.

שאלה אחרת: בכמה יחידות אשר נבנו על-ידי מסדר העבודה בהתייטבות צעירה במסגרת של 24 מ"ר - בכמה יחידות לא הוכנסו סירותים? אני רוצה לקבל על כך אינפורמציה ממסדר העבודה.

היו"ר י. גורדי:

בישיבה הבאה נסכם את הדיון על הסיכון.

אנחנו עוברים לסעיף אחר, צו בדבר סיבויים בתעריף המכס על חוטים.

מ. חזני:

בדברי ההסבר נאמר שצריך להיסאר פעד מסויים גם לאחר העלאת המכס, בין חוטי יבוא לבין חוטי הייצור המקומי. לפני כן הוסבר בדברי ההסבר שלמעשה בגלל העובדה שהיצרנים הם גם היבואנים, אז כל ההפרט נכנס לכיסים אלה ולא לטובת הצרכן. אז איך אפשר להשתמש בפער שנשארו? אותה הפירצה נשארת גם עכשיו לאחר שנשארו פעד קטן. ההסבר אומר שהפער נשארו כדי להשתמש בו, אז כיצד אפשר יהיה להשתמש בו אם היבואן הוא גם היצרן.

מ.י.

ג. לוי:

הוסבר כאן שעכשיו המכס הוא 17.5% בסביל חוטי תוצרת הארץ, אלה הם חוטים עד מספר 50, למרות שבארץ לא מייצרים חוטים כאלה. איך אפשר להסביר זאת?

ז. סוזיב:

אני רוצה לנגוע מנקודת ראות עקרונית של ועדת הכספים סדנה במקרים אלה מתוך נימוק של הגנה על תוצרת הארץ. אנחנו התנגדנו להעלאת המכס בזה שהייצור של חוטים בארץ הוא יקר. המספרים המובאים כאן הם מדהימים. כמה עולה דולר מוחסך, חמס-ס לירות. אז כאשר יסבנו בוועדת הכספים לא ביקסנו את החומר מתוך סקרנות. רצינו להגיע לקנה-מידה כדי לדעת על איזה ייצור אנחנו באים להגן ועל איזה לא. מתוך הנחה זו גם ההתחייבות המחברת בסעיף ג' אינה מספקת, כי גם המחירים הקיימים אינם בסדר. ולנימוק של הגנה על תוצרת הארץ וקבלת קולוציה והוצאות הייצור כפי שהיא קיימת כיום, זהו נימוק אסור ופגום מיסודו, ואני אתנגד לו.

אנחנו חסבנו להיפך, שכאשר יהיה יבוא של חוטים יותר זולים מחוץ-לארץ, זה יהיה כמו חרב דמוקלס, שידעו לסמור על המחירים. אז מתעוררת פה שאלה שאתם נותנים פה בתור נימוק שני חוץ מהגנה על תוצרת הארץ - ספיגת רווחי היבואנים. אם תתעורר שאלה איך לספוק רווחי יבואנים, אני מוכן לבוא בהצעות. אבל לא צריך להסתמס בנימוקים אלה במקרה זה. ואני חושב שאנחנו אחת ולתמיד נבקש לערוך בדיקה של מכס שהוטל בזמנו להגנה על תוצרת הארץ ובדאה מה המצב שם. אם נלך בדרך זו שהייצור יוגן ברמה של 5-6 לירות - על זה אפשר לבאום באום ארוך. אם נלך בדרך זו, מה יהיה עם המסק? אני מטעמים עקרוניים הייתי מתנגד בהחלט לאיסור הצו.

י. ספיר:

אני רוצה לשאול מדוע דווקא בענף התעשייתי המסוכן ביותר לדעתי בארץ, אשר ברוב המקרים הציוד שלו אינו נופל מהציוד של ארצות אחרות - מדוע פה צריך הדולר הנחסך לעלות 4-6 לירות?

טר קסחי:

לגבי השאלה של הפער ומחירו של הדולר הנחסך, נדמה לי שיש אי-הבנה. אין כל סתירה לא בין הנימוקים מבחינה זו ולא בין התקוות שלנו למרות העלאת המכס באשר לאפשרות של הורדת מחירי התעשייה המקומית. מסוים כך הטארנו את הפער, כי לפי חישובים גם לאחר סביל את המס של 12.5% וגם לאחר סנוסיף את כל ההוצאות המקומיות של היבואנים - בשאר עוד פער.

מ. חזבי:

הסתירה היא בכך שאי אפשר להסתמס בפער כי היצרן הוא היבואן.

מר קסחי:

אין בזה כל חסיבות, מבחינה זו אין זה מסנה ולא כלום. 60% מן היבוא של חוטי הכותנה ניתנים לחברת, מיטקס + חברה יותר קטנה; 40% הנותרים התחלקו חצי בחצי בין קבוצת יבואנים ואם מחלקים אותם לבעלי המלאכה הקטנים.

אם אני טוען שאני בא להפוג רווחים שנדאים לי גדולים מדי, אז אני רוצה לרמוז ממי אני בא לספוג, בחלקו הגדול זה מן היצרן עצמו, בחלקו מן היבואן.

אשר לשאלתו של חבר הכנסת לוי - נכון שעם הציוד החדש יכולת התפוקה של המטוריות הקיימות יוכלו לכסות את הביקוש המקומי עד מס' 40 בערך, וחשבנו פה לשים את הגבול. ומדוע קפצנו ל-250? מומחי הטכסטיל הסבירו לנו שיש מעבר מדרג מס' 40 והלאה, 42, 44. על כל פנים כאשר עושים מס' 40, שבנקודה מסוימת הוא חדל מלהתקיים, אתה מעודד עידוד רב לעבור מחוט אחד לסביל, זאת אומרת שאתה מטה את היבוא לאפיקים לא רצויים. אז אמרנו: הבה ונלך ל-50, כי מ-50 חלה קפיצה, שם אין חוט שיכול להיות תחליף קרוב לו. זוהי נקודה אחת.

ב) אחז הקסיים - וזה היה אולי הנימוק העיקרי בסעתו כאשר התנגדו למס הזה - היה הקוטי בחוטים, איך נתגבר על בעיה זו. עיקר היצוא שלנו בטכסטילים מורכב מחוטים עדינים יותר, ומבחינה זו הגבול של 50 יותר נוח לנו.

את הצו הזה הוצאנו תוך תיאום והסכמה עם משרד המסחר והתעשייה. לא היו חילוקי דעות רציניים, רק על האחוז סזריך להטיל. לדעת צריך היה להטיל אחוז גבוה יותר, אבל הסתפקנו ב-17.5%. ולכן נשאלת השאלה מדוע בכלל לתת הגנה במקרה זה כאשר המחירים גבוהים וכאשר כל דולר נחסך עולה בין 4 ל-6 לירות. אני בדעה סזריך היה להטיל לא 17.5% אלא 25%, אלא לעשות את המס מודרג, אבל זה יוצר בעיות אחרות.

הכוונה היא להוריד עכסיו את המחירים, עם התקנת המטוויות לייצור יותר גדול. כל זה צריך להביא להורדת המחירים, ואולי יש צורך כאן בלחץ, באותו טוט של יבוא במידה והאמצעים האחרים לא יועילו.

אם נטיל את המס על סלוא ההפרט, ברור שאין מקום לתמרן להורדה ולצפות להורדת מחירים של השוק המקומי. ההבטחה שניתנה על-ידי היצרנים המקומיים שלא להעלות את המחיר - אני רוצה להגיד שבכוח ובפועל זוהי למעשה התחייבות על הורדת מחירים ריאלית. המחיר הריאלי של המוצר כבר ירד. אבל אנחנו נעשה עוד על-מנת להוריד את המחירים הקיימים. ובענין זה קבענו לעצמנו מועד מסויים, ובסוף מרץ עלינו לעשות בדיקה מחודשת מה אפשר לעשות על-מנת להוריד את המחיר, ואם יהיה צורך והצדקה להוריד אחר כך גם את המס - ייתכן וגם זה יבוא בחשבון.

באשר לדרך נוחה יותר לספיגת רווחי יבואנים -

נסמך מאד לסמוע הצעות.

אשר למחירים של הדולר הנחסך - חבר הכנסת סוזיין מתמצא בענין יותר ממני - מסופקני אם יש לנו ענפים תעשייתיים שבהם הדולר הנחסך זול יותר מאשר בגבולות אלה. על כל פנים יש הרבה ענפים שאנחנו רואים אותם ככדאיים למרות הסער הזה. אבל לענין מחירו של הדולר הנחסך, החישוב הוא תוצאה מנקודת מוצא ראשונה שהיא מה מחירו של החוט מן היבוא. בעלי המטוויות ואנשי משרד המסחר והתעשייה מאשרים טענה זו שהמחירים של חוטי היבוא מבוטטים על רמה אחרת, הם זולים יותר, ולכן הם טוענים שאנחנו לא יכולים להגיע לרמה זו. ומה גם שהכונתה המקומית תהיה בעונה הקרובה חומר הגלם העיקרי, והוא מהווה חומר חשוב בייצור המקומי. בעל המטוויה מסלם כאן סכום גבוה יותר מאשר היה מסלם על כותנת יבוא וזו סיבה לכך שהוא יקר יותר.

אינני רוצה להגן על מחירים מקומיים, אבל יש לעשות הכל כדי להורידם.

שמענו את ההסבר ואנחנו מאשרים את הצו בדבר סינויים בתעריף המכס על חוטים. היו"ר י. גורי:

היטיבה נסתיימה בטעה 13.20.